

מסורת הש"ס

א(1)וספספא פ"א, צ(כסורות ח, א) ונכסרות איתא יולד וכן בכל נולד דהנא איתא שם יולד, ד(ז"ל דנא עיין בדק"ק עב ע"א וכן הניה בעל סדה"ד), ס(נע"י שפעה מז עירובין עה); 1 (נסחים כב.), 1 (ויקרא 11, ח) [נס], ט(שם 11, 1) [אחרי פרק יב],

הגהות הב"ח

^(א) רש"י ד"ה ובי תימא לענין טומאה נמי נגזר:

גליון הש"ס

גמ' מן השלל של ביצים. עיין מנחות דף ע ע"א מוס' ד"ה ביצי נבילות: שם אמר רב גמרא משמ"י דרב. ז"ל רנא. סדר הדורי' בהקדמ' אות ד':

לעזי רש"י

בשט"א. הכלבה (תפירה גסה). קלב"א שורייץ. עטלף.

מוסף תוספות

א. [נדא"י] הם בלא קליפא לבנה, ואמאי קרי לה גמורות. מר"פ.

דפחיא. כמו דפעיא^ס. הנולדים מן התרנגולת חיה שפועה בלידה: **פשיטא**. דמקח טעות הוא דהא צהדיא אמר ליה דפחיא: **דלריבן**. לשון מצושלות כל לרכן כמו לרבת (ויקרא יג) כויה ובשול: **ונפקא מינה**. בין מאן דבעי להו לאכילה בין מאן דבעי להו לאפרוחים: **(למיסנא ליה דביני ביני**. להחזיר לו דמי מעלה שבין ביעי דפחיא לביעי דשחוטה. ואי בעי להו לאכילה אין המקח בטל דהא בני אכילה ניניהו אלא שאלו יפים מהם ויחזיר לו דמי מעליותן: **קא משמע** **לן**. רבי אמי דסתם מאן דבעי ביעי דפחיא לאפרוחים בעי להו ואין אלו שוין לו כלום: **ידרכא**. שילדתן תרנגולת מתרנגול ולא נתחממה מן הקרקע לקולטן בלא זכר: **דספנא מארעא**. מתחממת בקרקע ויולדת ביצים ואותן ביצים אין מגדלות אפרוחים: **ספנא**. קולטת ביצים כשמתעפרת בקרקע. ובסמון לקמן אמר כל היכא דליכא זכר לא ספנא מארעא כלומר אינה קולטת ביצים מן הקרקע אלא מן הזכר. ואינו אלא לשון שפוי טמוני חול (דברים ג): **עס יאיאס רוצה נגמרה**. ולענין י"ט אחמר דאס יתה רוצה מערב י"ט וחזרה בתוך מעיה וילדהה בלילה מותרת דהויא לה כאילו נולדה מאתמול: **דדריי יוחנן**. דלמר לקמן הכי: ואי **בעיס אימא**. רצ לאפוקי מד' יוחנן אחא ועס יאיאתה דקאמר עס יאיאת כולה ולמעטי יאיאת רוצה: **מעורות**. מחוזרות: **בנלס עוף טהור**. מטמאה האוכלה לטמא בגדים שהוא לבוש בשעת בליעתה ואין לה טומאת מגע ומשא ובמסכת נדה (דף נא.) ילפינן לה. והאובל אחד מן הדברים הללו ממנה: **מן השלל של ביצים**. כשהן כבושין ושלולין וקצועין בשדרה כלומר האוכל אותם ביצים בעודן מעורין בגידין: **מן הגידין**. וקסבר אין בגידין בנותן טעם: **שלל** בשט"א כמו שלל של כובסין (שבת דף מח.): **בשר שנפלג מן החי**. לאו נבלה היא: **מן האשכול**. מבשר השדרה שהביצים אדוקים שם: **שהמחה את החלב**. המיך את השומן וגמעו טמא. ובהעור והרובצ (חולין דף קב.) פרכינן והא אכילה כתיבה ביה^א ואמר רבי שמעון בן לקיש הנפש^ב לרבות את השומה והכא כתיב ונפש אשר תאכל נבלה^ב ובנבלת עוף טהור מתוקס צת"כ^ב: **מאן תנא מן השלל של ביצים טהור**. אלמא לאו בשר הוא דלא כר' יעקב: **אלא לענין אסורא**. דאע"ג דלאו בשר ניניהו אסר לה מדרבנן הואיל וקרוצים להיות בשר ואיכא למגור משום בשר בחלב אבל לענין טומאה לא דלאו בשר ניניהו דלטמו: **וכי סימא לענין טומאה** ^(א) נגזור. דלטמו מדרבנן כי היכא דגורינן לענין איסורא: **אפושי טומאה הוא**. דאיכא הפסד טהרות: **ואפושי טומאה**

מדרבנן לא מפשינן. ואע"פ שגזרו בטומאות במקומות הרבה ליכא למימר הכא נמי נגזור דלא ניחא לן דלפשו בטומאות: **ואיכא דאמרי**. דאשכול דסיפא הוא משמע ליה לרב יוסף ביצים המעורות בגידין ושלל הוה משמע ליה שאינן מעורות כל כך כמו אותן הגמורות קרוצות לצב צהן קליפה הלבנה שאינם דבקות יפה אלא מעט: **מאשכול גופי**. בשר הדבוק בשדרה והביצים אדוקין זו: **נולד ציוס**. נקצותיו יולדות ציוס: **עטלף**. קלב"א שור"ץ בלע"ז: **מערב יוס טוב**. בין השמשות דשזב לא ילדה אלא בלילה: **השכים**. קודם עלות השחר. והאי דנקט בדרבנא קמ"ל דאע"ג בדבדק ולא תנא דליכא למתלייה בנולדה בחול אפילו הכי מותרת דסמיכין אצרייתא דקמני כל שתשמישו ציוס נולד ציוס והא ודאי לא ילדתו בלילה: **אימר יאסה רוצה וחזרה הוא**. ואע"ג דמילתא דלא שכיחא היא מגו דפשיטא לן דאינה יולדת בלילה תלינן זה: **בדספנא מארעא**. והיא יולדת אף בלילה: **אי הכי**. דיש יולדת בלילה: **דרב מרי**. היכי שריא אימא מארעא ספנא וילדה בליל יוס טוב:

ביצה פרק ראשון ביצה

ז.

דפחיא. כמו דפעיא^ס. הנולדים מן התרנגולת חיה שפועה בלידה: **פשיטא**. דמקח טעות הוא דהא צהדיא אמר ליה דפחיא: **דלריבן**. לשון מצושלות כל לרכן כמו לרבת (ויקרא יג) כויה ובשול: **ונפקא מינה**. בין מאן דבעי להו לאכילה בין מאן דבעי להו לאפרוחים: **(למיסנא ליה דביני ביני**. להחזיר לו דמי מעלה שבין ביעי דפחיא לביעי דשחוטה. ואי בעי להו לאכילה אין המקח בטל דהא בני אכילה ניניהו אלא שאלו יפים מהם ויחזיר לו דמי מעליותן: **קא משמע** **לן**. רבי אמי דסתם מאן דבעי ביעי דפחיא לאפרוחים בעי להו ואין אלו שוין לו כלום:

דפחיא למאן יהבו ליה ביעי דשחוטה אתא לקמיה דרבי אמי אמר להו מקח טעות הוא והדר פשיטא מהו דתימא האי לאכילה קא בעי להו והאי דקאמר דפחיא משום דצריבן למאי נפקא מינה למיתבה ליה ביני ביני קמ"ל ההוא דאמר להו ביעי דרכרא למאן ביעי דרכרא למאן יהבו ליה ביעי דספנא מארעא אתא לקמיה דרבי אמי אמר להו מקח טעות הוא והדר פשיטא מהו דתימא האי לאכילה קא בעי להו והאי דקאמר דרכרא משום דשמינן טפי למאי נפקא מינה למיתבא ליה ביני ביני דרכריי ור"י וא"ר אמי מקח טעות הוא והדר. איכא דאמרי מאי עס יציאתה נגמרה, עס יציאת כולה אין, עס יציאת רובה לא. ולאפוקי מדר' יוחנן דאמר ביצה שיצאתה רובה מערב יום טוב וחזרה מותרת לאוכלה ביו"ט. תניא השוחט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרת לאוכלן ביו"ט. גופא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאוכלן ביו"ט. גופא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאוכלן בחלב. ר' יעקב אומר אם היו מעורות בגידין אסורות, פירוש, כלומר בשר הם. והתניא האוכל מנבלת עוף טהור מן השליל של ביצים מן העצמות ומן הגידים ומן הבשר שנתלש מן החי טהור. הגה השליל של ביצים אי"פ שהוא מעורה בגידים טהור, כלומר אינו בשר. ואוקימנא דלא כר' יעקב. אבל האוכל מן האשכול של ביצים ומן הקרקבן ומבני מעיס או שהמחה את החלב וגמרו טמא, ופשטתה היא. אפוש, פירוש להרבות. ת"י כל שתשמישו ביום יולד ביום. תרנגולת. תשמישו בלילה יולד בלילה. עטלף. תשמישו בין ביום בין בלילה יולד בין ביום בין בלילה, אדם וכל מילי. למאי נפקא מינה לכדרב מארי, דאמר ברוך בקינה של תרנגולים מעיריט ולא מצא בה ביצה ובשחר השכים ומצא בה ביצים מותרות, אימר יצתה רובה וחזרה הוא, וכר' יוחנן. איני והאמר ר' יוסי בן שאול אמר רב ברוך בקינה של תרנגולת מערב יום טוב ולא מצא בה ביצה, ובשחר השכים ומצא בה ביצה אסורה. ואוקימנא התם בדספנא בארעא. אמר רבינא גמירי כל היכא דאיכא זכר לא ספנא מארעא ועד כמה אמר רב גמרא משמיה ⁽⁷⁶⁾דרב כל היכא דשמעה

למיתבא ליה ביני ביני קמ"ל ואי בעית אימא מאי עס יציאתה נגמרה עם יציאת רובה נגמרה וכדרכי יוחנן דא"ר יוחנן ⁽⁶⁾ביצה שיצאה רובה מערב יום טוב וחזרה מותרת לאכלה ביום טוב ואיכא דאמר מאי עס יציאתה נגמרה עם יציאת כולה אין אבל רובה לא ולאפוקי מדר' יוחנן גופא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאוכלן בחלב ר' יעקב אומר אם היו מעורות בגידין אסורות מאן תנא להא דת"ר יהאוכל מנבלת עוף טהור ⁶מן השלל של ביצים מן העצמות ומן הגידין ומן הבשר שנתלש מן החי טהור מן האשכול של ביצים מן הקורקבן ובני מעיין או שהמחה את החלב וגמעו טמא מאן תנא מן השלל של ביצים טהור אמר רב יוסף דלא כרבי יעקב דאי כר' יעקב האמר אם היו מעורות בגידין אסורות אמר ליה אביי ממאי דלמא עד כאן לא קאמר רבי יעקב התם אלא לענין אסורא אבל לענין טומאה לא וכי תימא לענין טומאה נמי נגזור אפושי טומאה הוא ואפושי טומאה מדרבנן לא מפשינן ואיכא דאמרי מאן תנא מן האשכול של ביצים טמא אמר רב יוסף ר' יעקב היא דאמר אם היו מעורות בגידין אסורות א"ל אביי ממאי דאשכול מהנד תתליא באשכול דלמא אשכול גופיה וכי תימא אשכול גופיה מאי למימרא מידי דהוה אקורקבן ובני מעיין דאע"ג דבשר ניניהו כיון דאיכא אינשי דלא אכלי איצמריד לאשמועינן הכא נמי כיון דאיכא אינשי דלא אכלי איצמריד לאשמועינן ⁶ת"ר כל שתשמישו ביום ⁶נולד ביום כל שתשמישו בלילה נולד בלילה כל שתשמישו בין ביום ובין בלילה נולד בין ביום ובין בלילה כל שתשמישו ביום נולד ביום זו תרנגולת כל שתשמישו בלילה נולד בלילה זו עטלף כל שתשמישו בין ביום ובין בלילה אדם וכל דדמי ליה אמר מר כל שתשמישו ביום נולד ביום זו תרנגולת למאי נפקא מינה לכדרב מרי בריה דרב כהנא דאמר רב מרי בריה דרב כהנא דברק בקנה של תרנגולין מערב יום טוב ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא בה ביצה מותרת והלא ברק אימר לא ברק יפה ואפילו בדק יפה אימר יצתה רובה וחזרה הואי וכדר' יוחנן איני והא אמר ר' יוסי בן שאול אמר רב ברוך בקנה של תרנגולת מערב יו"ט ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא בה ביצה אסורה התם בדספנא מארעא אי הכי דרב מרי נמי אימא מארעא ספנא בדאיכא זכר בהדה בדאיכא זכר נמי אימא מארעא ספנא אמר רבינא גמירי כל היכא דאיכא זכר לא ספנא מארעא ועד כמה אמר רב גמרא משמיה ⁽⁷⁶⁾דרב כל היכא דשמעה

מדרבנן לא מפשינן. ואע"פ שגזרו בטומאות במקומות הרבה ליכא למימר הכא נמי נגזור דלא ניחא לן דלפשו בטומאות: **ואיכא דאמרי**. דאשכול דסיפא הוה משמע ליה לרב יוסף ביצים המעורות בגידין ושלל הוה משמע ליה שאינן מעורות כל כך כמו אותן הגמורות קרוצות לצב צהן קליפה הלבנה שאינם דבקות יפה אלא מעט: **מאשכול גופי**. בשר הדבוק בשדרה והביצים אדוקין זו: **נולד ציוס**. נקצותיו יולדות ציוס: **עטלף**. קלב"א שור"ץ בלע"ז: **מערב יוס טוב**. בין השמשות דשזב לא ילדה אלא בלילה: **השכים**. קודם עלות השחר. והאי דנקט בדרבנא קמ"ל דאע"ג בדבדק ולא תנא דליכא למתלייה בנולדה בחול אפילו הכי מותרת דסמיכין אצרייתא דקמני כל שתשמישו ציוס נולד ציוס והא ודאי לא ילדתו בלילה: **אימר יאסה רוצה וחזרה הוא**. ואע"ג דמילתא דלא שכיחא היא מגו דפשיטא לן דאינה יולדת בלילה תלינן זה: **בדספנא מארעא**. והיא יולדת אף בלילה: **אי הכי**. דיש יולדת בלילה: **דרב מרי**. היכי שריא אימא מארעא ספנא וילדה בליל יוס טוב: **דשמעה**

עין משפט
גר מצוה

מו א טוש"ע א"ח סי' תקנ עטף ו: בו ב מיי' פ"ג מהל' שולח אבות הטומאה הלכה י': מו ג טוש"ע א"ח סי' תקנ עטף ו:

רבינו הגנאל

 דפעיא למאן, והבו ליה ביעי דשחוטה, ואמר ר' אמי מקח טעות הוא והדר. ואמרין פשיטא, מהו דתימא האי לאכילה בעי להו, והאי דקאמר דפעיא משום דצריבן (דצריבין) טפי, למאי נפקא מינה למיתבא ליה דבני ביני, קמ"ל. ההוא דאמר ביעי דריכרא למאן, והבו ליה ביעי דספנא מארעא, וא"ר אמי מקח טעות הוא והדר. איכא דאמרי מאי עס יציאתה נגמרה, עס יציאת כולה אין, עס יציאת רובה לא. ולאפוקי מדר' יוחנן דאמר ביצה שיצאתה רובה מערב יום טוב וחזרה מותרת לאוכלה ביו"ט. תניא השוחט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרת לאוכלן ביו"ט. גופא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאוכלן ביו"ט. גופא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאוכלן בחלב. ר' יעקב אומר אם היו מעורות בגידין אסורות, פירוש, כלומר בשר הם. והתניא האוכל מנבלת עוף טהור מן השליל של ביצים מן העצמות ומן הגידים ומן הבשר שנתלש מן החי טהור. הגה השליל של ביצים אי"פ שהוא מעורה בגידים טהור, כלומר אינו בשר. ואוקימנא דלא כר' יעקב. אבל האוכל מן האשכול של ביצים ומן הקרקבן ומבני מעיס או שהמחה את החלב וגמרו טמא, ופשטתה היא. אפוש, פירוש להרבות. ת"י כל שתשמישו ביום יולד ביום. תרנגולת. תשמישו בלילה יולד בלילה. עטלף. תשמישו בין ביום בין בלילה יולד בין ביום בין בלילה, אדם וכל מילי. למאי נפקא מינה לכדרב מארי, דאמר ברוך בקינה של תרנגולים מעיריט ולא מצא בה ביצה ובשחר השכים ומצא בה ביצים מותרות, אימר יצתה רובה וחזרה הוא, וכר' יוחנן. איני והאמר ר' יוסי בן שאול אמר רב ברוך בקינה של תרנגולת מערב יום טוב ולא מצא בה ביצה, ובשחר השכים ומצא בה ביצה אסורה. ואוקימנא התם בדספנא בארעא. אמר רבינא גמירי כל היכא דאיכא זכר לא ספנא מארעא ועד כמה אמר רב גמרא משמיה ⁽⁷⁶⁾דרב כל היכא דשמעה